

แปรรูปพืชไร่ค่าเพื่อใช้ในการเพาะเห็ด

ปัจจุบันชุมชนท้องถิ่นบางแห่งในเขตภาคเหนือ โดยเฉพาะเขตภูเขา และชุมชนตามแนวชายแดน มักมีการประกอบอาชีพไม่เป็นหลักแหล่ง และมีการทำเกษตรกรรมที่ยังยั่งยืน เช่น การทำไร่เลื่อนลอย การปลูกพืชเสพติด หรือแม้กระทั่งการตัดไม้ทำลายป่า ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม การไม่ได้รับการศึกษาและการขาดการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสาเหตุหลักของปัญหาดังกล่าว การสร้างอาชีพโดยการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาปรับใช้ให้เกิดความสอดคล้องกับชุมชนนับเป็นทางเลือกที่นักวิชาการ นักวิจัย ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ต้องให้ความสนใจ ไปโอเทคได้เล็งเห็นความสำคัญในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาแบบยั่งยืนในพื้นที่สูง

และด้านนิเวศวิทยาของชุมชน ด้วยการพัฒนาอาชีพชุมชนในชนบทและการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงได้สนับสนุนทุนโครงการวิจัย “ศึกษาการใช้วัชพืชในเขตพื้นที่ไร่เลื่อนลอยเพื่อเป็นวัสดุเพาะเห็ดชนิดต่าง ๆ” โดยมีนางสาวนันท์นที ศรีจุมปา นักวิชาการเกษตร จากศูนย์วิจัยพืชสวน เชียงราย จังหวัดเชียงราย เป็นหัวหน้าโครงการ โครงการวิจัยนี้ได้ใช้โจทย์ของการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพาะเห็ดในชุมชนหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงใหม่ นำไปสู่อาชีพที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของการใช้วัสดุในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ โดยหวังผลสำเร็จของโครงการให้เป็นกรณีศึกษาสำหรับพื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่อื่นที่มีลักษณะภูมิประเทศและเงื่อนไขใกล้เคียงกัน

ในขั้นต้นผู้วิจัยได้ศึกษาวัชพืชในท้องถิ่น และคัดเลือกวัชพืชที่เหมาะสมมาทดลองเพาะเห็ดแทนเชื้อเชื้อไม้อย่างพารา ซึ่งเป็นวัสดุหลักในการทำก้อนเชื้อเพาะเห็ดที่มีแนวโน้มของราคาสูงขึ้นเนื่องจากต้นทุนด้านการขนส่ง ในขณะที่เดียวกันผู้วิจัยได้ประดิษฐ์เครื่องต้นแบบในการบดย่อยวัชพืช เนื่องจากลำต้นของวัชพืชมีลักษณะแข็ง ยากต่อการตัดหรือฉับ ต่อมาจึงนำวัชพืชที่คัดเลือกแล้วมาบดย่อยโดยเครื่องต้นแบบที่ประดิษฐ์ได้ และนำวัชพืชมาผสมกันในอัตราส่วนต่าง ๆ แล้วนำไปหมัก หลังจากนั้นทดลองเพาะเลี้ยงเห็ดตระกูลนางรมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เหมาะสม

จากการวิจัย สามารถนำวัชพืชในท้องถิ่นจำนวน 3 ชนิด คือ หญ้าแถม หญ้าเลา และหญังก้าง

ที่เพาะจากวัชพืชมาวิเคราะห์ปริมาณโปรตีนพบว่าปริมาณมากกว่าเห็ดที่เพาะจากเชื้อไม้อย่างพารา โครงการนี้ไม่เฉพาะเพียงที่นักวิจัยเท่านั้นที่ดำเนินงานวิจัย ประชากรในชุมชนยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจและเลือกชนิดของวัชพืช ตลอดจนการทดลองเพาะเห็ด นับ

มาใช้เป็นวัสดุเพาะเห็ดตระกูลนางรม คือ เห็ดนางรม เป็นโครงการวิจัยหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนยั้งการี และเห็ดนางฟ้าภูฐาน และพบว่าผลผลิตเห็ดในด้านบวก ในอนาคตเมื่อมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง ชุมชนจะสามารถประกอบอาชีพที่ยั่งยืนทดแทนการทำไร่เลื่อนลอย เท่ากับว่าเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อีกทางหนึ่ง